

Облікова картка дисертації

I. Загальні відомості

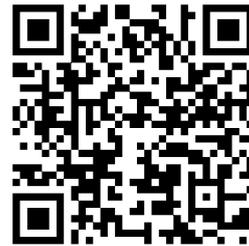
Державний обліковий номер: 0825U003760

Особливі позначки: відкрита

Дата реєстрації: 24-09-2025

Статус: Запланована

Реквізити наказу МОН / наказу закладу:

II. Відомості про здобувача

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Мороз Євген Вадимович

2. Yevhen V. Moroz

Кваліфікація:

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Вид дисертації: доктор філософії

Аспірантура/Докторантура: так

Шифр наукової спеціальності: 011

Назва наукової спеціальності: Освітні, педагогічні науки

Галузь / галузі знань: освіта

Освітньо-наукова програма зі спеціальності: Освітні, педагогічні науки

Дата захисту:

Спеціальність за освітою: Початкова освіта

Місце роботи здобувача:

Код за ЄДРПОУ:

Місцезнаходження:

Форма власності:

Сфера управління:

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

III. Відомості про організацію, де відбувся захист

Шифр спеціалізованої вченої ради (разової спеціалізованої вченої ради): PhD 10909

Повне найменування юридичної особи: Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка

Код за ЄДРПОУ: 02125510

Місцезнаходження: вул. Роменська, буд. 87, Суми, Сумський р-н., 40002, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

IV. Відомості про підприємство, установу, організацію, в якій було виконано дисертацію

Повне найменування юридичної особи: Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка

Код за ЄДРПОУ: 02125510

Місцезнаходження: вул. Роменська, буд. 87, Суми, Сумський р-н., 40002, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

V. Відомості про дисертацію

Мова дисертації: Українська

Коди тематичних рубрик: 14.01

Тема дисертації:

1. Психолого-педагогічні умови формування соціально-емоційних навичок молодших школярів
2. Psychological and pedagogical conditions for the formation of social and emotional skills of junior schoolchildren

Реферат:

1. Дисертація на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 011 "Освітні, педагогічні науки" (01 – Освіта / Педагогіка). – Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка, Суми, 2025. Зміст анотації Дисертацію присвячено комплексному дослідженню психолого-педагогічних умов формування соціально-емоційних навичок у дітей молодшого шкільного віку. У роботі обґрунтовано актуальність проблеми з огляду на сучасні виклики в освіті, що вимагають від здобувачів не лише академічної успішності, а й розвиненої емоційної чутливості, комунікативних здібностей, здатності до співпраці, стресостійкості та відповідального прийняття рішень. Становлення зазначених характеристик є фундаментом соціалізації особистості й забезпечує емоційне благополуччя учнів у шкільному середовищі. У першому розділі дисертації здійснено теоретичний аналіз вікових особливостей молодших школярів як бази

для розвитку емоційної та соціальної сфери. Розглянуто ключові характеристики цього віку: високу емоційну вразливість, здатність до наслідування, потребу у визнанні та прийнятті, схильність до регулювання поведінки через зовнішню оцінку. Увага зосереджена на поняттях «емоційна компетентність», «соціальний інтелект», «емоційна регуляція», «емпатія» тощо. У дисертації здійснено аналіз сучасного стану розроблення проблеми формування соціально-емоційних навичок у вітчизняній і зарубіжній науковій літературі. Обґрунтовано зростаючу увагу до соціально-емоційного навчання як важливої складової загальної освіти. Виокремлено основні підходи до розуміння сутності соціально-емоційних навичок, які класифіковано відповідно до їх когнітивних, емоційних та поведінкових проявів. Висвітлено роль сім'ї як першооснови емоційного розвитку дитини. Аналіз наявних теоретичних джерел та узагальнення емпіричних даних дозволили зробити припущення, що стиль родинного виховання, емоційна підтримка з боку дорослих та стабільність міжособистісної взаємодії можуть виступати важливими чинниками, які сприяють формуванню відповідального ставлення до власних емоцій, розвитку емпатійності та здатності до соціальної орієнтації у дітей молодшого шкільного віку. У другому розділі дисертації представлено результати емпіричного дослідження, проведеного серед учнів 3 - 4 класів закладів освіти Сумської ОТГ. Розроблено критерії та показники оцінювання сформованості соціально-емоційних навичок за напрямками: емоційна обізнаність, саморегуляція, соціальна взаємодія, емпатія, відповідальність. У дослідженні використано чотирирівневу шкалу діагностики (високий, достатній, середній, початковий). Результати констатувального етапу засвідчили, що переважна частина учнів має труднощі у сфері емоційної саморегуляції, емоційної витримки та соціальної взаємодії, особливо в ситуаціях міжособистісної напруги. При цьому виявлено групу дітей, які демонструють високий рівень сформованості соціально-емоційних навичок, схильність до лідерства, ініціативність, здатність до співчуття і підтримки товаришів. Це підтверджує наявність потенціалу для цілеспрямованого педагогічного розвитку емоційної сфери дитини. Увага приділена аналізу сучасних педагогічних підходів до розвитку соціально-емоційної компетентності в освітньому процесі: інтегрованому навчанні, проєктній діяльності, ігрових технологіях, елементах арт-терапії, емоційного інтелекту в контексті НУШ. Підкреслено важливість цілісного підходу, в якому дитина розглядається як суб'єкт соціальної взаємодії. У третьому розділі окреслено хід і результати педагогічного експерименту, в межах якого впроваджено програму формування соціально-емоційних навичок через систему інтерактивних методик: рольові ігри, емоційні тренінги, вправи на розвиток рефлексії, ситуаційне моделювання, роботу з емоційними картками. Експериментальна програма тривала один семестр і була впроваджена у чотирьох початкових класах. За результатами формувального етапу зафіксовано зростання кількості дітей з високим і достатнім рівнем соціально-емоційної компетентності, покращення комунікативної активності, посилення здатності до емоційного самоконтролю, підвищення рівня співпереживання. Експеримент довів, що за умови системної методичної підтримки педагога формування соціально-емоційних навичок набуває стабільного і динамічного характеру. На основі результатів дослідження розроблено методичні рекомендації для вчителів початкових класів, спрямовані на посилення психолого-педагогічної підтримки учнів, профілактику емоційного вигорання та розвиток соціальних компетентностей. Описано механізми створення безпечного освітнього середовища, партнерської взаємодії з батьками та індивідуального підходу до дітей із ризиком соціальної дезадаптації.

2. The dissertation is devoted to a comprehensive study of the psychological and pedagogical conditions for the formation of social and emotional skills in children of primary school age. The work substantiates the relevance of the problem in view of modern challenges in education, which require from pupils not only academic success, but also developed emotional sensitivity, communicative abilities, ability to cooperate, stress resistance and responsible decision-making. The formation of these characteristics is the foundation of the socialization of the individual and ensures the emotional well-being of pupils in the school environment. The first section of the dissertation provides a theoretical analysis of the age characteristics of junior schoolchildren as a basis for the development of their emotional and social sphere. The key characteristics of this age are considered: high emotional vulnerability, ability to imitate, the need for recognition and acceptance, a tendency to regulate behavior through external evaluation. Attention is focused on the concepts of "emotional competence", "social

intelligence”, “emotional regulation”, “empathy”, etc. The dissertation analyzes the current state of development of the problem of the formation of social and emotional skills in domestic and foreign scientific literature. The growing attention to social and emotional learning as an important component of general education is justified. The main approaches to understanding the essence of social and emotional skills are highlighted, which are classified according to their cognitive, emotional and behavioral manifestations. The role of the family as the fundamental basis of a child’s emotional development is highlighted. Analysis of available theoretical sources and generalization of empirical data allowed us to make the assumption that the style of family upbringing, emotional support from adults, and stability of interpersonal interaction can be important factors that contribute to the formation of a responsible attitude towards one’s own emotions, the development of empathy, and the ability for social orientation in primary school children. The second section of the dissertation presents the results of an empirical study conducted among pupils in grades 3-4 of the education institutions in Sumy Community. Criteria and indicators for assessing the formation of social and emotional skills in the areas of emotional awareness, self-regulation, social interaction, empathy, responsibility have been developed. The study used a four-level diagnostic scale (high, sufficient, medium, low). The results of the ascertaining stage showed that the majority of pupils have difficulties in the field of emotional self-regulation, emotional endurance and social interaction, especially in situations of interpersonal tension. At the same time, a group of children was identified who demonstrate a high level of formation of social and emotional skills, a tendency to leadership, initiative, the ability to sympathize and support their peers. This confirms the presence of potential for targeted pedagogical development of the child's emotional sphere. Attention is paid to the analysis of modern pedagogical approaches to the development of socio-emotional competence in the educational process: integrated learning, project activities, game technologies, elements of art therapy, emotional intelligence in the context of the National Secondary School. The importance of a holistic approach in which the child is considered as a subject of social interaction is emphasized. The third section outlines the course and results of the pedagogical experiment, within which a program for the formation of social and emotional skills was implemented through a system of interactive methods: role-playing games, emotional trainings, exercises for the development of reflection, situational modeling, work with emotional cards. The experimental program lasted one semester and was implemented in four primary grades. According to the results of the molding stage, an increase in the number of children with a high and sufficient level of socio-emotional competence, improved communicative activity, increased ability to emotional self-control, and increased empathy were recorded. The experiment proved that under the condition of systematic methodological support of the teacher, the formation of social and emotional skills acquires a stable and dynamic character. Based on the results of the study, methodological recommendations for primary school teachers were developed, aimed at strengthening psychological and pedagogical support for pupils, preventing emotional burnout and developing social competences. The mechanisms for creating a safe educational environment, partnership with parents and an individual approach to children at risk of social maladjustment are described.

Державний реєстраційний номер ДіР:

Пріоритетний напрям розвитку науки і техніки: Фундаментальні наукові дослідження з найбільш важливих проблем розвитку науково-технічного, соціально-економічного, суспільно-політичного, людського потенціалу для забезпечення конкурентоспроможності України у світі та сталого розвитку суспільства і держави

Стратегічний пріоритетний напрям інноваційної діяльності: Не застосовується

Підсумки дослідження: Теоретичне узагальнення і вирішення важливої наукової проблеми

Публікації:

- 1. Мороз, Є. В. (2023а). Сутність та складові соціально-емоційних навичок молодших школярів. Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології, 7 (131), 43-54. URL: <https://pedscience.sspu.edu.ua/wp->

content/uploads/2023/11/%D0%BC%D0%BE%D1%80%D0%BE%D0%B7.pdf

- 2. Мороз, Є. В. (2024а) Структурно-функціональна модель соціально-емоційних навичок молодших школярів. Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології, 4 (138), 33-44. URL: <https://pedscience.sspu.edu.ua/wpcontent/uploads/2024/09/%D0%9C%D0%BE%D1%80%D0%BE%D0%B7.pdf>
- 3. Мороз, Є. В. (2024б). Констатувальна діагностика та стан сформованості соціально-емоційних навичок молодших школярів Сумської ОТГ. Витоки педагогічної майстерності, 34, 165-171. URL: <http://dspace.pnpu.edu.ua/handle/123456789/26661>
- 4. Мороз, Є. В. (2025а). Експериментальне дослідження процесу формування соціально-емоційних навичок молодших школярів. Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології, 1, 46-58. URL: <https://repository.sspu.edu.ua/handle/123456789/16708>
- Мороз, Є. (2024в). Оновлення змісту мовно-літературної освіти: сучасні проблеми та рішення для початкової школи. Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції здобувачів вищої освіти і молодих учених «Моделювання та практичне забезпечення розвитку складових професіоналізму педагогів закладів освіти» (м. Запоріжжя, 15-16 жовтня 2024 р.), (сс. 167-169). Запоріжжя. <https://drive.google.com/file/d/1s290dSUBn97V3W7QLM83VCSD6Xemqido/view>
- Мороз, Є. (2025б). Психолого-педагогічні умови ефективного формування соціально-емоційних навичок молодших школярів у контексті сучасних освітніх реформ. Освіта для XXI століття: виклики, проблеми, перспективи: Матеріали VI Міжнародної науково-практичної конференції (24 грудня 2024 року, м. Суми), (сс. 156-159). Суми. <https://pedagogika.sspu.edu.ua/media/attachments/2025/02/27/Zbirnik-materialiv-konferencii-Osvita-dla-21-st.2024docx.pdf>
- Мороз Є. (2023б). Сутність та структура пізнавальної активності молодших школярів: вітчизняний і зарубіжний дискус. Збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції «Початкова освіта в парадигмі Нової української школи: виклики часу» (27 квітня 2023, м. Глухів), (сс. 93-96). Глухів. https://drive.google.com/file/d/1ya4xocFmpAqYzml_iUOLY2qz7u2VN1Tt/view

Наукова (науково-технічна) продукція:

Соціально-економічна спрямованість:

Охоронні документи на ОПВ:

Впровадження результатів дисертації: Впроваджено

Зв'язок з науковими темами: 0121U107883

VI. Відомості про наукового керівника/керівників (консультанта)

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Бойченко Марина Анатоліївна

2. MARYNA A. BOICHENKO

Кваліфікація: д.пед.н., професор, 13.00.01

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка

Код за ЄДРПОУ: 02125510

Місцезнаходження: вул. Роменська, буд. 87, Суми, Сумський р-н., 40002, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

VII. Відомості про офіційних опонентів та рецензентів

Офіційні опоненти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Предик Аліна Анатоліївна

2. Alina Predyk

Кваліфікація: к. пед. н., доц., 13.00.01

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

Код за ЄДРПОУ: 02271240

Місцезнаходження: , Чернівці, 58002, Україна

Форма власності:

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Пріма Дмитро Анатолійович

2. Dmytro A. Prima

Кваліфікація: д.пед.н., доц., 13.00.04

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Волинський національний університет імені Лесі Українки

Код за ЄДРПОУ: 02125102

Місцезнаходження: проспект Волі, буд. 13, Луцьк, Луцький р-н., 43025, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Рецензенти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Юрченко Артем Олександрович

2. Artem O. Yurchenko

Кваліфікація: к. пед. н., доц., 13.00.04

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Додаткова інформація: <https://scholar.google.com.ua/citations?user=TPdPKRAAAAAAJ>

Повне найменування юридичної особи: Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка

Код за ЄДРПОУ: 02125510

Місцезнаходження: вул. Роменська, буд. 87, Суми, Сумський р-н., 40002, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Чистякова Ірина Анатоліївна

2. Iryna A. Chystiakova

Кваліфікація: к. пед. н., професор, 13.00.01

Ідентифікатор ORCID ID: 0000п0001п8645п510X

Додаткова інформація: <https://scholar.google.com/citations?user=2T77QjMAAAAJ&hl=ru>

Повне найменування юридичної особи: Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка

Код за ЄДРПОУ: 02125510

Місцезнаходження: вул. Роменська, буд. 87, Суми, Сумський р-н., 40002, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

VIII. Заключні відомості

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові
голови ради**

Семеног Олена Миколаївна

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові
головуючого на засіданні**

Семеног Олена Миколаївна

**Відповідальний за підготовку
облікових документів**

Чистякова Ірина Анатоліївна

Реєстратор

УкрІНТЕІ

**Керівник відділу УкрІНТЕІ, що є
відповідальним за реєстрацію наукової
діяльності**

Юрченко Тетяна Анатоліївна